

Вплив засобів фізичного виховання на розвиток рівня мотивації щодо досягнення успіху в навчальній діяльності студентів вищого навчального закладу

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Відповідно до статті 2 закону України (Про фізичне виховання та спорт), фізичним вихованням визнається процес набуття особою знань, навичок та вмій у сфері фізичної активності, спрямованої на вираження або вдосконалення фізичного й розумового стану людини, формування соціальних відносин шляхом участі в змагальній діяльності будь-якого рівня на організованій регулярній або епізодичній основі. У процесі фізичного виховання формується фізична культура особистості [1]. Чільне місце у вихованні студентів ВНЗ посідає спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча робота, мета якої – підвищення рівня фізичної підготовленості, виховання дисциплінованості, морально-вольових і психологічних якостей людини [2].

Аналіз наукової літератури свідчить, що засоби фізичного виховання та участь у спортивних заходах впливають на інтелектуальний розвиток студентів і на формування рис характеру, мобілізують їх активну й творчу боротьбу для досягнення високих спортивних результатів, виховують сміливість, рішучість, ініціативність, комунікабельність, прагнення до взаєморозуміння та взаємодопомоги, що веде до виховання ідейної спрямованості особистості й мотивації потреби в досягненні кінцевого результату [2; 3].

Доля людини та її становище в суспільстві багато в чому залежать від того, домінує в неї мотивація досягнення успіху або мотивація уникнення невдач. Помічено, що індивіди, у яких сильніше виражено прагнення до досягнення успіхів, досягають у житті більшого, ніж ті, у кого воно виражене слабо або взагалі відсутнє [5; 6]. Н. І. Конюхов визначає мотивацію досягнення як вироблений у психіці механізм досягнення, що діє за формулою: мотив «жага успіху» – активність – мета – «досягнення успіху».

Роль засобів фізичного виховання та спорту в розвитку практичного інтелекту особливо очевидна, якщо порівняти ділові якості й практичну віддачу колишніх спортсменів, які обіймають керівні посади, з особами, котрі не займаються спортом [6]. До якостей практичного інтелекту, розвинутого спортом, відносять ствердження англійського психолога Г. Айзенка про те, що характеристика швидкості розумових процесів є фундаментальним базисом інтелектуальних розбіжностей. Безперечно, що спортивні тренування та змагання вчать студентів мислити швидко й практично, з установкою на успіх.

Завдання дослідження:

- 1) визначити рівень мотивації в студентів експериментальної й контрольної групи;
- 2) провести аналіз показників навчальної успішності в обох групах;
- 3) проаналізувати взаємозв'язок між рівнем мотивації і якості успішності в групах.

Матеріал і методи дослідження. У дослідженні взяло участь 28 студентів (хлопців) факультету міжнародної економіки Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара віком від 17 до 18 років, різних за рівнем успішності. Дослідження проводили на заняттях із фізичного виховання. Групи студентів розділили на дві підгрупи. Експериментальна група – студенти, які систематично відвідують заняття з фізичного виховання, тренуються в тренажерному залі двічі на тиждень і беруть участь у спортивних масових заходах. Контрольна група – студенти, котрі нерегулярно відвідують заняття з фізичного виховання, мають низькі показники фізичної підготовленості й не мають досвіду участі в спортивних змаганнях. Усі студенти не мають відхилень у стані здоров'я та віднесені до основної групи.

Після підготовки плану дослідження проведено тестування студентів за методикою А. А. Реана «Мотивація до досягнення успіху, мотивація щодо уникнення невдач». За результатами семестрового контролю також проведено аналіз показників успішності навчання студентів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Одержані дані свідчать, що в студентів експериментальної групи рівень мотивації, щодо досягнення успіху вищий, ніж показник щодо уникнення невдач (рис. 1).

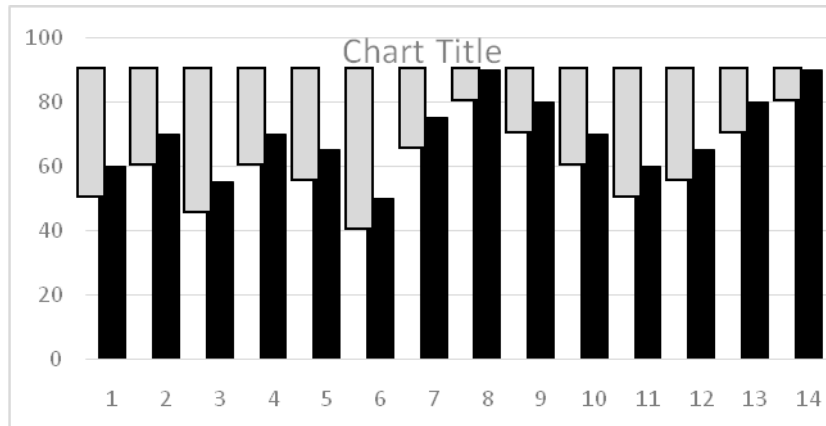

Рис. 1. Показники мотивації до досягнення успіху та уникнення невдач студентів експериментальної групи

- – мотивація, до досягнення успіху;
- – мотивація до уникнення невдач.

У студентів контрольної групи виявлено, що мотивація уникнення невдач переважає над показником мотивації досягнення мети (рис. 2).

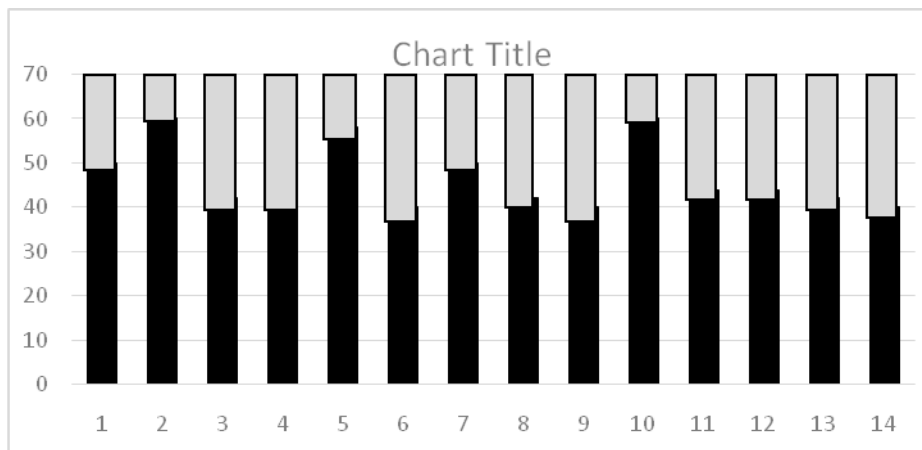

Рис. 2. Показник мотивації до досягнення успіху та уникнення невдач контрольної групи

- – мотивація до уникнення успіху;
- – мотивація до уникнення невдач.

Результати показників тестування рівня мотивації студентів на досягнення успіху відображено в таблиці. На їх основі розраховано середні показники (табл. 1).

Таблиця 1

Результати тестування рівня мотивації студентів на досягнення успіху

Рівень мотивації	Експериментальна група (n=14)		Контрольна група (n=14)		t p
	x	m	x	m	
	18,7	0,5	13,6	0,57	

За результатами семестрового контролю проведено аналіз показників успішності навчання студентів. Результати відображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати аналізу успішності навчання студентів

Рівень мотивації	Експериментальна група	Контрольна група	t p

	x	m	x	m	
	87,5	2,5	72,8	2,1	16,9<0,01

Результати аналізу показали, що в студентів експериментальної групи рівень якості навчання вищий, ніж у контрольній групі.

Проведені дослідження засвідчили, що студенти, які систематично займаються фізичними вправами, активно беруть участь у спортивно-масовій роботі, мають високу мотивацію потреби до досягнення успіху та не схильні до боязні невдач, до того ж виражені мотиви стійкості студентів, які мають високу успішність навчання. Студенти, котрі не регулярно відвідують заняття з фізичного виховання та не займаються спортом, мають підвищені показники рівня мотивації до уникнення невдач, що знижує кількість спроб до виконання нових завдань, а з більшої кількості спроб вірогідність удалих зменшується, мотивація спрямована до уникнення невдач.

Висновки. Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що якісно організований процес занять із фізичного виховання, систематичне проведення спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи суттєво впливає на вдосконалення фізичних, інтелектуальних духовних якостей студентів.

У студентів, які регулярно відвідують заняття з фізичного виховання, займаються фізичними вправами, активно беруть участь у спортивно-масовій роботі, виявлена висока успішність навчання, мотивація до досягнення успіху вища, ніж у тих, хто не займається фізичною культурою або займається нерегулярно.

У студентів, де переважала мотивація до уникнення невдач, – нижча успішність на навчальних заняттях.

Динаміка зростання рівня мотивації студентів до досягнення успіху в процесі навчання може бути досягнута через їх залучення до систематичної участі в спортивно-масовій і фізкультурно-оздоровчій роботі.

Перспективи подальших досліджень. На підставі проведеного аналізу слід рекомендувати активне залучення студентів до спортивно-масової роботи у ВНЗ.

Джерела та література

1. Проект Закону України про фізичне виховання та спорт. Розділ 1 : Загальні положення. – Стаття 2 : фізичне виховання.
2. Практикум по спортивной психологии / под ред. И. П. Волкова. – СПб. : Питер, 2002. – 288 с. – (Серия «Практикум по психологии».)
3. Психология изучения личности : учеб. пособие. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 1999. – 288 с.
4. Реан А. А. Практическая психодиагностика личности / А. А. Реан. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 2001. – 224 с.
5. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен – СПб. : Питер; М.: Смысл, 2003. – 375 с.
6. Хекхаузен Х. Мотивация достижения успеха у спортсменов / Х. Хекхаузен. – СПб. : Мова, 2001. – 99 с.

Анотації

Мета статті – обґрунтувати актуальність залучення студентів ВНЗ до регулярних занять фізичним вихованням та спортом для підвищення рівня мотивації щодо досягнення успіху. Рівень мотивації студентів визначали за допомогою методик А. А. Реана. «Мотивація до досягнення успіху», «мотивація щодо уникнення невдач». Експериментальну й контрольну групи становили 28 студентів віком від 17 до 18 років чоловічої статі. Контрольна група (n=14) – студенти, які нерегулярно відвідували заняття з фізичного виховання, мають низькі показники фізичної підготовленості й не беруть участі в спортивно-масовій роботі. Установлено, що студенти, які систематично займаються фізичними вправами, активно беруть участь у спортивно-масовій роботі, мають високу мотивацію потреби до досягнення успіху та несприятливі до боязні невдач. Студенти групи контролю мають підвищені показники рівня мотивації щодо уникнення невдач. Отже, систематичні заняття фізичним вихованням та спортом впливають на підвищення рівня мотивації, щодо досягнення успіху.

Ключові слова: мотивація, успішність навчання, систематичні заняття.

Алексей Горпинич. Влияние средств физического воспитания в развитии уровня мотивации к достижению успеха в учебной деятельности студентов. Цель статьи – обосновать актуальность привлечения студентов вузов к регулярным занятиям физической культурой и спортом для повышения уровня мотивации по достижению успеха. Уровень мотивации студентов определяли с помощью методик А. А. Реана «Мотивация к достижению успеха», «Мотивация избегания неудач». Экспериментальную и контрольную группы составили 28 студентов возрастом от 17 до 18 лет мужского пола. Контрольная группа (n=14) – студенты, которые нерегулярно посещали занятия с физического воспитания, имеют низкие показатели физической подготовленности и не участвуют в спортивно-массовой работе. Таким образом, студенты, которые систематически

занимаются физическими упражнениями, принимают активное участие в спортивно-массовой работе, имеют высокую мотивацию потребности к достижению успеха и не подвержены боязни неудач. Студенты группы контроля имели повышенные показатели уровня мотивации во избежание неудач.

Ключевые слова: мотивация, успешность в обучении, систематические занятия.

Alex Horpunych. Effect of Physical Education on the Development of Motivation to Succeed in the Training of Students of Higher Educational Institution. Purpose of the article – to prove aktualnistzaluchennyastudentiv universities to regular physical education and sport to enhance the motivation to succeed. The level of motivation of students determined using techniques AA Rean. «The motivation to succeed», «motivation of avoiding failure». The experimental and control groups were 28 students aged 17 to 18 years male article. The control group (n = 14) – studenty who regularly attended classes in physical education, have low rates of physical fitness and do not participate in sports and mass work. Determined that students who regularly engaged in exercise, active in sports and media work, are highly motivated to achieve success needs and unfavorable to the fear of failure. Students in the control group have higher performance level of motivation to avoid failure. Thus, systematic physical training and sports impact on improving motivation to achieve success.

Key words: motivation, success training, systematic exercise.